

Josef Milerad, docent, medicinsk chefredaktör, Läkartidningen (josef.milerad@lakartidningen.se)

Mest »dåliga« nyheter

Nedslående BMJ-studie av dagspressens värdering av medicinska rön

■ Det utrymme som massmedierna ägnar hälso- och sjukvårdsfrågor har ökat under senare år, och mediernas betydelse när det gäller valet av vilken medicinsk information som når allmänheten och sjukvårdsprofessionerna har likaledes ökat. Vilka hälsovårdsresurser som samhället anser sig vilja tillhandahålla och vilka tjänster som allmänheten efterfrågar påverkas av den hälsoinformation som når beslutsfattare och sjukvårdskonsumenter [1]. Här har massmedierna ett övertag över fackpressen när det gäller att via opinionsbildning påverka samhällets prioriteringar.

Huruvida massmediernas inflytande över hälsoinformationen verkligen gagnar folkhälsan och statskassan råder det delade meningar om. Inom läkarkåren finns en spridd uppfattning att massmedierna i sökandet efter det spektakulära överdriver och övertolkar och ägnar alltför stort utrymme åt preliminära resultat och mindre väl underbyggda larmrapporter [2, 3].

Systematisk studie

Dessa kanske mer subjektiva uppfattningar har nyligen på ett systematiskt sätt granskats av Matthias Egger och medarbetare [4]. Studien har ett speciellt intresse genom att Egger är en av förgrundsgestalterna inom metaanalysen och därmed en av den evidensbaserade medicinens mer kända förespråkare.

Författarna har utgått ifrån alla originalarbeten och systematiska översikter som publicerats i *British Medical Journal* och *The Lancet* under åren 1999 och 2000. Det man har jämfört är vilka studier tidskrifterna själva valde att lyfta fram genom sina pressreleaser, och vilka studier som massmedierna valde att rapportera om. Som representanter för massmedierna valdes två stora brittiska dagstidningar: *The Times*, en tidning med gott rykte för saklig och initierad journalistik, och *The Sun*, en tidning med ett etablerat renommé om motsatsen.

Under tvåårsperioden publicerades 1 193 artiklar som kunde inkluderas i studien; av de 517 apostroferade i tidskrifternas egna pressreleaser blev 81 refererade i *Times* eller *Sun*. De 1 193 studierna delades in i tre grupper efter studiedesign: randomiserade studier, systematiska översikter och observationsstudier, där den sistnämnda gruppen inkluderade olika typer av prospektiva eller retrospektiva genomgångar.

»Goda« och »dåliga« nyheter

Studiernas ämnesområden indelades i nio kategorier: kvinnors hälsa, barns hälsa, mäns hälsa, äldres sjukdomar, cancer, hjärtsjukdomar, diabetes, reproduktion och mental hälsa. Slutligen kategoriserades artiklarna utifrån sitt huvudbud-

skap i »dåliga nyheter«, »goda nyheter« och »neutrala nyheter«. Ett exempel på en dålig nyhet skulle vara »daglig motion ökar risken för artros«, en god nyhet på samma tema »daglig motion minskar risken för depression« och en neutral nyhet »daglig motion hos unga kvinnor ökar chansen att föda pojkar«.

En analys av *BMJs* och *Lancets* val av artiklar för pressrelease visade att man tillämpade liknande kriterier. Systematiska översikter och randomiserade studier togs signifikant oftare upp i pressreleaserna, liksom artiklar rörande kvinnohälsa och reproduktion följda av artiklar om cancer och mäns och barns hälsa. Arbeten om äldres hälsa var något underrepresenterade. Det fanns ingen skillnad mellan andelen »goda« och »dåliga« nyheter, men »neutrala« sådana återfanns något mer sällan i pressutskicken.

Samtliga artiklar som togs upp av *Times* och *Sun* hade funnits med i *BMJs* eller *Lancets* pressreleaser. Skillnaderna i urval jämfört med de medicinska tidskrifternas urval var dock markanta. Trots att flertalet pressreleaser gällde randomiserade studier var chanserna att en randomiserad studie skulle bli refererad i någon av de två dagstidningarna mycket små (oddskvot = 0,15!), och det förelåg en överrepresentation för dåliga nyheter. Nyheter rörande kvinnohälsa, reproduktion och cancer var ytterligare kraftigt överrepresenterade jämfört med tidskrifternas pressreleaser, under det att ämnet mental hälsa var underrepresenterat. Inte heller fanns en enda artikel rörande äldres hälsa med under de två studieåren.

Något överraskande fann man inga skillnader när det gäller urvalet tidningarna emellan. Dessutom var rubriksättningen likartad i både *Times* och *Sun* och mer inriktad på studiens underhållningsvärde än dess betydelse för folkhälsan.

Skevt urval

En formell granskning av kvaliteten i de båda dagstidningarnas referat ingick inte, men man noterade dels en skillnad i språkbruk, dels att flertalet av artiklarna i *Times*, till skillnad mot dem i *Sun*, skrevs av tidningens medicinska korrespondenter. Författarnas konklusion av studien är att det urval av medicinska nyheter som presenteras i de stora dagstidningarna är påtagligt skevt och på flera punkter skiljer sig från vad den medicinska professionen anser vara viktigt och betydelsefullt för att främja folkhälsan.

Tidningarnas utgångspunkt tycks vara att i första hand referera det som kan uppfattas som hot mot hälsan, dvs »larmrapporter«, under det att bevisat effektiva behandlingar inte alls får samma uppmärksamhet. Speciellt oroande var att ran-

Information in practice

What is newsworthy? Longitudinal study of the reporting of medical research in two British newspapers

Christopher Bartlett, Jonathan Sterne, Matthias Egger

Abstract

Objective To assess the characteristics of medical research that is press released by general medical journals and reported in newspapers.

Design Longitudinal study.

Data sources All original research articles published in *Lancet* and *BMJ* during 1999 and 2000.

Main outcome measures Inclusion of articles in *Lancet* or *BMJ* press releases, and reporting of articles in *Times* or *Sun* newspapers.

Results Of 1193 original research articles, 517 (43%) were highlighted in a press release and 81 (7%) were reported in one or both newspapers. All articles covered in newspapers had been press released. The probability of inclusion in press releases was higher for observational studies and randomised controlled trials, but trials were less likely to be included in newspapers (odds ratio 0.06 to 0.37). Good quality research was more likely to be press released and more likely to be reported in newspapers.

and for being alarmist, incomplete, or inaccurate. Qualitative research has described how journalists select health stories that will seize readers' attention and they tend to present issues using straightforward, stereotyped themes, sometimes contradicting reports about the same issue.³

Little attention has been paid to the degree to which factors such as disease, and the quality of the research, with which the research is reported in newspapers focus

Vad är en nyhet? Den värdering av medicinska nyheter som gjordes av två stora brittiska dagstidningar, The Times och The Sun – den ena en »kvalitetstidning«, den andra med »grundmurat dåligt rykte« – låg nära varandra och var ofta mer inriktad på studiens underhållningsvärde än dess betydelse för folkhälsan.

domiserade studier som utgör »guldstandard« när det gäller vetenskapligt bevisvärde i så hög grad anses mindre intressanta av journalister, även sådana som arbetar på i övrigt högkvalitativa tidskrifter.

Hur relevant är undersökningen för svenska förhållanden?

En analys av två engelska dagstidningars hantering kan naturligtvis inte direkt extrapoleras till svenska massmedier. Det finns dock observationer som gör det troligt att svenska journalister gör likartade bedömningar som sina engelska kollegor, dvs det är inte folkhälsoaspekter och krav på vetenskaplig dokumentation som i första hand styr urvalet av medicinska nyheter.

De medicinska frågor som de stora dags- och kvällstidningarna vill lyfta fram återfinns ofta på debattsidan, där enskilda läkare eller forskare direkt kommer till tals. Inte sällan bygger argumentationen i dessa artiklar på opublicerade eller spekulativa rön, såsom samband mellan snusbruk och nedgång i rökning i befolkningen, cancerrisker förenade med konsumtion av värmebehandlade spannmålsprodukter eller den ökade risken för ett nyfött barn att dö om det föds på ett stort regionsjukhus.

Dagspressen prepublicerar således medicinska nyheter på ett sätt som gör att mindre insatta läsare lätt får uppfattningen att det rör sig om etablerade fakta. Att data ur opublicerade studier utgör viktig medicinsk information till allmänheten tycks vara en vanlig missuppfattning.

Något som ytterligare förstärker problemet är att svenska massmedier i sina referat inte sällan underlåter att citera källan. Artiklar som exempelvis bygger på artiklar publicerade i *Läkartidningen* presenteras ofta i allmänna ordalag som

»svenska forskarrapporter«, vilket gör att läsarna inte uppmärksammas på distinktionen mellan en fackgranskad artikel och ett utspel vars syfte kan vara att ge en forskargrupp massmedial uppmärksamhet.

Ur ett svenskt perspektiv är det också intressant att notera att tidskrifter med sjukvårdsprofessionerna som målgrupp oftast saknar en medicinsk fackredaktion, och att urvalet av medicinska nyheter sannolikt görs enligt gängse journalistiska kriterier. Presentationen av det medicinska materialet i dessa tidskrifter uppvisar också en förbluffande naivitet när det gäller exempelvis redovisning av ekonomiska och andra bindningar [5].

En granskning av huruvida också dessa tidskrifters information till sjukvårdsprofessionerna väljs enligt principen om högt underhållningsvärde vore intressant.

Referenser

1. Grilli R, Freemantle N, Minozzi S, Domenighetti G, Finer D. Mass media interventions: effects on health services utilisation. *Cochrane Database Syst Rev* 2000;CD000389.
2. Deary IJ, Whiteman MC, Fowkes FG. Medical research and the popular media. *Lancet* 1998;351:1726-7.
3. De Semir V, Ribas C, Revuelta G. Press releases of science journal articles and subsequent newspaper stories on the same topic. *JAMA* 1998;280:294-5.
4. Bartlett C, Sterne J, Egger M. What is newsworthy? Longitudinal study of the reporting of medical research in two British newspapers. *BMJ* 2002;325:81-4.
5. Örn P. Symposium om relationen medicinska forskare–massmedia. Industrins ekonomiska inflytande ställer nya krav på nyhetsbevakning. *Läkartidningen* 2000; 97:3973.